

ZORGLEERLINGEN IN HET NAUW

**EEN INVENTARISATIE ONDER 700 BETROKKENEN BIJ DE
INVOERING VAN HET ZOGENAAMDE PASSEND ONDERWIJS**

Tjitske Siderius, SP-Tweede Kamerlid
Erik Flentge, SP-fractiemedewerker Onderwijs

INHOUD

Inleiding	5
Opzet van het meldpunt	7
1. De klassen zijn te groot	9
2. Onvoldoende begeleiding en kennis op school	13
3. Geld, overhead en bureaucratie	19
4. Opvallende zaken	21
Conclusies en aanbevelingen	23
Bijlage 1: De vragenlijst en de resultaten in tabellen (ouders)	25
Bijlage 2: De vragenlijst en de resultaten in tabellen (leraren en andere professionals)	27

INLEIDING

Vanaf 1 augustus 2014 is het zogenaamde Passend Onderwijs ingevoerd voor kinderen die extra zorg nodig hebben, kinderen met gedragsproblemen of fysieke beperkingen. Het kabinet wil de scholen voor speciaal onderwijs steeds meer afbouwen en meer kinderen met een beperking opnemen in het reguliere onderwijs. Maar is het reguliere onderwijs in Nederland wel klaar voor het opnemen van zorgleerlingen?

Deze inventarisatie bevat een samenvatting van bijna 700 meldingen van ouders en professionals in de scholen die te maken hebben met kinderen met een beperking. Helaas blijkt 'passend' voor veel leerlingen eerder 'knellend' te betekenen, ondanks de inzet en betrokkenheid van veel onderwijsprofessionals en ouders bij de kinderen en de school.

Goede voorbeelden zijn er gelukkig ook. U vindt enkele daarvan terug in deze notitie. Maar te vaak wordt door de melders de vinger gelegd op de pijnlijke plek: veel klassen zijn te groot, er is te weinig begeleiding binnen en buiten de klas, leerlingen krijgen onvoldoende aandacht, het speciaal onderwijs wordt minder toegankelijk, leerlingen staan op wachtlijsten, veel leraren voelen zich overvraagd, de bureaucratie is en blijft hoog, ouders zien zich buitenspel gezet en expertise van specialisten is of wordt wegbezuinigd. Het zijn de leerlingen die de negatieve gevolgen ondervinden van dit beleid.

Ik wil alle ouders en professionals die deze inventarisatie mede mogelijk hebben gemaakt hartelijk danken voor hun inzet en medewerking. Met deze inventarisatie hoopt de SP bij te kunnen dragen aan het verbeteren van het onderwijssysteem en specifiek het zogenaamde Passend Onderwijs in Nederland. Duidelijk is dat er extra geïnvesteerd moet worden in begeleiding en ondersteuning om alle leerlingen daadwerkelijk een passende plek te kunnen bieden in de Nederlandse scholen. Deze inventarisatie is belangrijke munitie in de debatten met de staatssecretaris en in de Tweede Kamer om dat doel te bereiken.

Tjitske Siderius
SP-Tweede Kamerlid

OPZET VAN HET MELDPUNT

De vragenlijst over de invoering van het Passend Onderwijs voor ouders werd geopend in juli 2014. De vragenlijst voor leraren startte in augustus 2014. Beiden werden in de loop van oktober gesloten. In de bijlage van deze inventarisatie vindt u de statistieken van beide vragenlijsten volledig weergegeven.

De vragenlijst is door 681 mensen ingevuld. In totaal hebben 425 leraren, directeuren, begeleiders en andere professionals gereageerd. Het merendeel (54 procent) werkt in het basisonderwijs. Ook hebben 256 ouders gereageerd. Bijna de helft (43 procent) heeft een kind met een beperking in het basisonderwijs. De meeste kinderen van deze ouders hebben begeleiding nodig bij gedragsproblemen (54 procent), bij taal- en/of rekenachterstanden (42 procent) of werken met aangepaste leermiddelen (28 procent).

De uitkomsten zijn afgerond op hele percentages. Deze inventarisatie heeft een schat aan informatie opgeleverd die een leidraad kan zijn voor verbetering van het Passend Onderwijs. Het laat ook zien hoe ouders en professionals aankijken tegen de huidige beleidsontwikkelingen en stelselwijzigingen.

Deze notitie heeft niet de pretentie wetenschappelijk onderzoek te zijn. De resultaten geven wel een zeer goede inkijk in het verloop van de invoering van Passend Onderwijs. Mensen uit het hele land hebben gereageerd. De reacties van de leraren en ouders laten zich zeer goed vergelijken. In deze notitie is dat ook veelvuldig gedaan. Lang niet alle reacties van melders zijn in deze inventarisatie meegenomen. Door de grote hoeveelheid uitgebreide reacties zou dat ook onmogelijk zijn geweest.

‘Dit schoolsysteem is voor veel kinderen net Russische roulette.’

1. DE KLASSEN ZIJN TE GROOT

Verreweg de meeste zorgen van professionals en ouders gaan over de klassengrootte. Maar liefst 75 procent van de professionals geeft aan dat het aantal zorgleerlingen in de klas stijgt. 38 procent van de professionals ziet het totale aantal leerlingen in de klas stijgen als gevolg van de invoering van het Passend Onderwijs. Bijna 90 procent van de professionals geeft aan dat de werkdruk stijgt. Ook bij ouders leven deze zorgen. Voor 36 procent van de ouders is de grootte van de klas een bron van zorgen.

'In feite doe je alle kinderen tekort. Ook de kinderen die geen speciale zorg nodig hebben.'

De invoering van het Passend Onderwijs betekent het volgende voor het aantal zorgleerlingen in mijn klas:

	Totaal	
Het aantal zorgleerlingen in mijn klas daalt	5	1%
Het aantal zorgleerlingen in mijn klas blijft gelijk	63	15%
Het aantal zorgleerlingen in mijn klas stijgt	315	75%
Weet niet	38	9%
Totaal	421	100%

Mijn grootste zorg voor mijn kind in het Passend Onderwijs is (meerdere antwoorden mogelijk): n=252

	Totaal	
Ik heb geen zorgen	31	12%
De klas is te groot voor mijn kind	90	36%
De juiste begeleiding en ondersteuning is niet aanwezig op school	130	52%
De leraar weet onvoldoende van de specifieke zorgbehoefte van mijn kind	120	48%
Anders, namelijk	83	33%
Weet niet	9	4%

Veel klassen in het reguliere onderwijs hebben 25 leerlingen of meer. Soms stijgt dat aantal naar ruim boven de 30 leerlingen. Ook in het speciaal onderwijs zijn er grote zorgen over het toenemend aantal leerlingen per klas. Een groot deel van de ouders en leraren constateert dat er hierdoor onvoldoende aandacht is voor alle leerlingen.

'Er zitten veel gewichtenleerlingen' op school. Ook zij hebben extra aandacht nodig. Met de invoering van het Passend Onderwijs komt dit in de knel.'

'De 'gewone' leerlingen krijgen niet de aandacht die zij verdienen, er is nu namelijk te veel tijd nodig voor de 'probleemleerlingen'. Deze leerlingen verstoren met grote regelmaat de lessen zo erg, dat zelfs ervaren rotten het niet meer geregeld krijgen. De gemiddelde leerling en de betere leerling sneeuwen onder.'

1 Dat zijn leerlingen met een mogelijke leer- of taalachterstand, waarvoor de school extra geld krijgt.

Veel melders wijzen op de grote kloof die ontstaat tussen de plannen op papier en de praktijk in de klas. Op papier en in beleidsplannen staan de taken en het inclusieve onderwijs mooi beschreven, maar in de praktijk is er onvoldoende mogelijkheid om dit in de school tot een goed einde te brengen.

'Het kind krijgt niet de aandacht die het verdient, de leerkracht wil graag, maar het lukt niet zoals het zou moeten. Dat levert frustratie op bij zowel de leraar, de ouders als het kind.'

'Ik heb nu te veel kinderen met een ondersteuningsplan in de klas. Dit terwijl de klas al groot is en het lokaal klein. Er zijn te weinig hoeken om de kinderen even apart te zetten. Ik heb maar een beperkt aantal handen en ik kan niet uitvoeren wat in al die plannen staat.'

De zorgen worden gedeeld door veel ouders. Zij zien dat hun kind met een beperking 'verdrinkt' in een klas van 30 kinderen. Dat heeft niet alleen effect op de schoolprestaties van het kind, maar soms verergeren de gezondheidsproblemen ook. Met als uiterste consequentie dat een kind vroegtijdig op school uitvalt.

'Mijn kind zat vier jaar achtereen in een groep met 34 leerlingen in het regulier onderwijs. In deze groep zaten een paar kinderen met een ernstige stoornis. Daarnaast nog een paar kinderen met leerproblemen. Mijn dochter had veel last van alle onrust in de klas en kon zich met moeite concentreren. De leerkracht had geen tijd om haar te helpen. Alle tijd en aandacht gingen uit naar bovengenoemde kinderen. Nu heeft zij een flinke achterstand bij het rekenen. Het is er nu niet beter op geworden. Zulke grote groepen en Passend Onderwijs gaan volgens mij niet samen. Dan is de betekenis van 'passend' vooral of alle tafels, stoelen en kinderen nog passen in 1 lokaal...'

'Ik ben bang dat de klassen veel te groot zijn voor kinderen met bijvoorbeeld ADHD. Mijn dochter van 13 heeft ADHD en zit nu in een klas van 28 kinderen. Ik merk nu al aan haar dat haar concentratie enorm achteruit gaat. Haar cijfers worden minder en ze komt erg moe thuis. Niet alle leerkrachten begrijpen hoe ze in elkaar steekt en dat geeft nog wel eens problemen.'

EXTRA 'HANDEN IN DE KLAS'

Veel melders hekelen het gebrek aan extra hulp in de klas, zoals klassenassistenten of andere begeleiders. Klassenassistenten zijn broodnodig om leerlingen met een specifieke zorgvraag de juiste begeleiding en ondersteuning te bieden. De afgelopen periode is dergelijke ondersteuning steeds meer onder druk komen te staan. Veel klassenassistenten zijn ontslagen, na jaren van 'stille' onderwijsbezuinigingen.

'Ik heb 30 leerlingen in de klas. Steeds meer van die leerlingen hebben extra ondersteuning nodig. Ik heb leerlingen met ADHD, dyslexie, gedragsproblemen, hoogbegaafdheid, autistische kinderen. Daarnaast heb ik nauwelijks of geen extra handen in de klas. Ook bij goed klassenmanagement blijf je kinderen tekort doen. Dan maakt het me niet uit of ze 'zorgleerling' zijn of niet. Er gaat ook enorm veel tijd zitten in overleg met begeleiders, ouders, het invullen van observatielijsten en plannen. De tijd om gewoon goede lessen voor te bereiden wordt steeds minder. Passend Onderwijs is prima, maar de ondersteuning voor leerkrachten moet veel beter worden uitgewerkt. Scholing voor de leerkracht alleen is niet genoeg, de klassen moeten kleiner of er moeten meer handen in de klas komen. Op dit moment is de leerkracht als uitvoerder van het Passend Onderwijs extreem zwaar belast.'

De werkdruk blijft een terugkerend probleem bij docenten. Ook deze inventarisatie laat zien dat 89 procent van de professionals zegt dat sinds de invoering van het Passend Onderwijs de werkdruk stijgt. Dit frustrleert en zorgt ervoor dat de leraar het gevoel heeft continu achter de feiten aan te rennen. Uiteindelijk heeft dit ook consequenties voor de kwaliteit van het onderwijs.

'Veel van deze kinderen hebben specifieke onderwijsbehoeften. Maar een leraar heeft 25 tot 30 kinderen in de klas. Al die kinderen hebben begeleiding nodig. Je weet wat ze nodig hebben, maar je komt gewoon handen te kort. In dit soort groepen is een klassenassistent een grote meerwaarde. Daar is nu geen geld voor. Op het platteland is naast het wPassend Onderwijs de krimp een extra reden dat de financiën niet toereikend zijn.'

De invoering van het Passend Onderwijs betekent het volgende voor de werkdruk:

	Totaal	
De werkdruk daalt	1	0%
De werkdruk blijft gelijk	26	6%
De werkdruk stijgt	374	89%
Weet niet	20	5%
Totaal	421	100%

'De gemiddelde leerling en de betere leerling sneeuwen onder omdat de aandacht steeds meer uitgaat naar de zorgleerling. Dat betekent dus wel Passend Onderwijs voor die leerlingen, maar alle andere leerlingen vallen buiten de boot.'

'Ik heb 34 leerlingen in groep 8, waarvan 1 leerling de stof van groep 6 volgt. Twee leerlingen zijn hoogbegaafd en 2 leerlingen begaafd. Ook deze leerlingen krijgen andere stof aangeboden dan de rest van de groep. Dan zijn er nog 3 kinderen met dyslexie. Wij geven in principe op 3 niveaus les. Je begrijpt wel dat het in mijn geval veel meer dan 3 niveaus is.'

De stijgende werkdruk leidt regelmatig tot professionele vertwijfeling. Ondanks goede opleiding en kennis en kunde merken de leraren dat zij regelmatig tekort schieten in hun werk. Bureaucratie en formulierendrift maken het werk van leraren er niet makkelijker op. Zij missen het vertrouwen van beleidsmakers, waardoor frustratie de overhand neemt.

'Ik ben een goede leraar, maar twijfel er werkelijk aan of ik voldoende kwaliteiten (en tijd) bezit om in een klassikale setting te voldoen aan de eis om ieder kind individueel te ondersteunen in zijn of haar onderwijsbehoefte.'

'Kon ik de tijd maar gebruiken om 'mijn' kinderen te helpen, in plaats van al die administratieve rompslomp. Bij die kinderen ligt mijn passie en mijn kracht!'

'Je doet zowel kinderen die in aanmerking komen voor Passend Onderwijs als de andere kinderen tekort... De problematiek is vaak te divers: naast kinderen Passend Onderwijs heb ik ook zwakke kinderen, hoogbegaafde kinderen, kinderen met ADHD, ADD, autisme, dyslexie, dyscalculie enz., enz., enz.. Ieder kind in je groep heeft recht op de juiste begeleiding, maar dat kun je niet meer geven. Dat frustreert.'

VOORDELEN VAN PASSEND ONDERWIJS

Niet iedereen is somber gestemd. Sommige professionals zien vooral de pluspunten.

'Ik ben begeleider Passend Onderwijs. Bij ons op school kunnen de zorgleerlingen hulp krijgen bij 't Pluspunt. De leerlingen komen op vrijwillige basis. Het werkt super, vooral voor leerlingen met een gedragsprobleem. Ze zijn erg blij met de deskundige hulp en worden op maat bediend. En nog belangrijker: de docenten worden ondersteund in de aanpak voor de zorgleerlingen. In tegenstelling tot alle negatieve verhalen over Passend Onderwijs heb ik echt een positief verhaal.'

Ook andere collega's zien voordelen:

'Wat ik goed vind aan Passend Onderwijs is dat het geld niet meer is geormerkt zoals vroeger met de rugzak. Door Passend Onderwijs hebben we binnen school voorzieningen waar meer leerlingen gebruik van kunnen maken. Op deze manier kunnen we de zorg bieden die nodig is.'

Maar ook bij deze docenten zijn er wel zorgen:

'Een zorg is wel dat het voortgezet onderwijs (HAVO en VWO) enorm star is als het gaat over zorgleerlingen. Ook heb ik zorg over de toenemende papierkraam en de cijfer- en afrekencultuur die door de politiek wordt verplicht.'

2. ONVOLDENDE BEGELEIDING EN KENNIS OP SCHOOL

Van de ouders die zich meldden gaf 52 procent aan dat de 'juiste begeleiding en ondersteuning niet aanwezig is op school'. Bijna de helft (48 procent) gaf aan 'dat de leraar onvoldoende weet van de specifieke zorgbehoefte van mijn kind.' Bijna altijd gaat dit over zorgkeerlingen in het reguliere onderwijs. Dat laat zien dat het vertrouwen in de goede begeleiding en kennis op school bij ouders niet altijd aanwezig is. Dat is zorgelijk, omdat vertrouwen in het onderwijs belangrijk is voor de slagingskansen van het Passend Onderwijs.

'Wij maken ons ontzettend zorgen over onze middelste zoon. Hij is nu 6 jaar en zit op een basisschool in Maastricht. Omdat hij niet goed meekom in de klas op school en elke keer in conflict ligt met zijn omgeving en met zichzelf, hebben we hem laten testen. Hieruit bleek dat hij PDD-NOS heeft (een vorm van autisme). Hij is ook waarschijnlijk hoogbegaafd. Hij zit op een reguliere basisschool maar dat is voor hem niet de juiste school. Hij heeft groep 2 al eerder overgedaan, terwijl hij daar werd bijgestaan door een ambulante medewerker. Het lukt ons maar niet hem op het speciaal onderwijs geplaatst te krijgen, terwijl dat goed voor hem zou zijn, met kleine klassen en veel rust en begeleiding. Ik ben bang dat hij in zijn huidige klas opnieuw een stoorzender gaat worden. De verwachting is nu dat hij pas na maanden naar een andere geschikte school kan.'

Mijn grootste zorg voor mijn kind in het Passend Onderwijs is (meerdere antwoorden mogelijk): n=252

	Totaal	
Ik heb geen zorgen	31	12%
De klas is te groot voor mijn kind	90	36%
De juiste begeleiding en ondersteuning zijn niet aanwezig op school	130	52%
De leraar weet onvoldoende van de specifieke zorgbehoefte van mijn kind	120	48%
Anders, namelijk	83	33%
Weet niet	9	4%

Dit is in lijn met de beantwoording van leraren en andere onderwijsprofessionals. Daarvan geeft 52 procent aan dat 'de leerlingen in mijn klas die specifieke begeleiding nodig hebben, dit in onvoldoende mate krijgen'. Ruim een kwart (27 procent) antwoordt op deze vraag 'geen ja, geen nee'. Slechts 1 op de 7 professionals (14 procent) kan wel bevestigen dat leerlingen met een specifieke zorgvraag de juiste begeleiding krijgen. Ook hier gaat het vooral over zorgleerlingen in het reguliere onderwijs.

De leerlingen in mijn klas die specifieke begeleiding nodig hebben, krijgen dit in voldoende mate:

	Totaal	
Ja	59	14%
Nee	220	52%
Geen ja, geen nee	112	27%
Weet niet	30	7%
Totaal	421	100%

Eén van de problemen die leerkrachten constateren is de tekortschietende hulp, ondersteuning en/of scholing die zij vanuit de school ontvangen om goede begeleiding en ondersteuning te bieden. Deze hulp is voor bijna 40 procent van de professionals onvoldoende. Nog eens 34 procent zegt ‘geen ja, geen nee’.

Ik krijg van de school voldoende hulp, ondersteuning en/of scholing om de kinderen die dat nodig hebben specifieke begeleiding te kunnen bieden:

	Totaal	
Ja	99	24%
Nee	157	37%
Geen ja, geen nee	143	34%
Weet niet	22	5%
Totaal	421	100%

Veel reacties van professionals gaan over de onmogelijkheid om kinderen werkelijk ‘Passend Onderwijs’ te bieden. Daarbij beperkt het probleem zich niet tot een gebrek aan tijd. Veel leraren op het reguliere onderwijs krijgen leerlingen met een specifieke (zware) zorgvraag binnen. De specialistische kennis of kunde ontbreekt daar vaak.

‘Bij ons op school is een blind kind gekomen. De leraren van de kleuters (waar dit kind instroomt) worden vriendelijk verzocht om maar ‘even’ braille te gaan leren.’

‘Deze kinderen die zorg nodig hebben, hebben behoefte aan een prikkelarme omgeving, veel extra begeleiding en iemand die op elk moment even een rustmoment voor ze kan creëren.’

‘Mijn zoon heeft 2 jaar regulier onderwijs gevolgd (groep 1 en 2). Ze wisten zich daar geen raad met mijn zoon. Hij raakte al in paniek van een openstaande kastdeur en regelmatig moesten ze hem uit het printerhok vandaan vissen waar hij weggekropen was. De overstap naar het speciaal onderwijs was de uitkomst. Hier wordt hij begrepen, hier krijgt hij de zorg die nodig is, kan hij alle lessen volgen, krijgt hij begeleiding van onder andere een intern begeleider, een logopedist, een orthopedagoog. Hij kan nu wel meedoen met gym, buiten spelen en knutsellessen.’

Het is gelukkig niet alleen kommer en kwel met zorgleerlingen op het reguliere onderwijs. Een aantal ouders zijn vol lof over de inzet van het schoolteam. De situaties waarvoor dit geldt zijn vaak scholen waar niet alleen leraren zich bekommeren om de specifieke zorg voor kinderen, maar waar ook de bestuurders en directeuren zich nadrukkelijk bemoeien met zorgleerlingen.

‘Wij hebben goede ervaringen met onze licht verstandelijk beperkte zoon op de reguliere school. Er was alle steun en begeleiding van de leraren en directeur van de school. De klas was gelukkig niet zo groot. Ook in het nieuwe schooljaar gaat het goed. Wij zijn er zeer blij mee.’

VERZORGING EN MEDISCHE HULP

Enkele meldingen gaan over het gebrek aan de nodige medische hulp voor zorgleerlingen in het reguliere onderwijs. Dit betreft vaak hulp bij fysieke beperkingen en somatische klachten. Opvallend is ook dat leraren en directeuren veelvuldig aan de bel trekken over de onduidelijkheid waar de zorg moet worden ingekocht en op welke wijze. De overheveling van zorgtaken naar gemeenten maakt dat er niet beter op. Doordat elke gemeenten de zorg op een andere wijze invoert hebben schoolbesturen en samenwerkingsverbanden met tal van regelingen in diverse gemeenten te maken. Dat vergroot de bureaucratie en komt de zorg op scholen niet ten goede.

‘Ik vind dat er voldoende onderwijsassistenten moeten komen als ze dit willen toepassen. Gehandicapte kinderen vragen veel meer hulp, ook bij het naar de wc gaan bijvoorbeeld. Ons gehandicapte neefje zat op een gewone school, maar hij redde het daar niet. Hij zit nu op een speciale school waar hij verzorging krijgt.’

DE GRENZEN VAN HET ‘INCLUSIEF ONDERWIJS’

Een aantal ouders en leraren stelt principiële vragen over de toenemende inclusie van zorgleerlingen in het reguliere onderwijs. Een veel voorkomende vraag is of het onderwijssysteem in Nederland berekend is op inclusief onderwijs.

'De druk om alles in goede banen te leiden wordt voor de leerkracht steeds verder opgevoerd. Waar is de grens, hoever kun je gaan? Wie is hierbij gebaat? Het kind in ieder geval niet. Dagelijks geconfronteerd worden met wat je niet kunt in vergelijking met andere leerlingen, moet wel tot frustratie leiden.'

'Twee van mijn kinderen zijn juist van het regulier onderwijs afgegaan, omdat de aanwezige leerkrachten hen niet de juiste begeleiding konden bieden. Door de andere kinderen werden ze niet geaccepteerd.'

'Ik heb de afgelopen jaren veel leerlingen gesproken die heel blij waren naar een school te kunnen waar gevraagd werd naar dingen die ze WEL weten. Is dat ineens niks meer waard? Ik voel me door bureaucraten aan de kant gezet.'

'De aandacht die besteed moet worden aan leerlingen met zogenaamde 'special needs' gaat ten koste van de aandacht voor de rest van de groep. Sommige gedragsproblemen bijten elkaar en hebben een negatieve en versterkende werking. Een leerling met ADHD heeft niet zo'n goede invloed op een leerling met een autismespectrumstoornis of een leerling met hechtingsproblematiek. Drukke leerlingen hebben een negatieve invloed op leerlingen met bijvoorbeeld dyslexie of rekenproblematiek, die al hun concentratie nodig hebben.'

ONGELIJKHEID

Een aantal melders maakt zich zorgen over de toegenomen ongelijkheid als gevolg van de invoering van het zogenaamde Passend Onderwijs. De samenwerkingsverbanden beslissen of een kind wel of niet naar het speciaal onderwijs kan of mag. Waar er voorheen landelijk opgestelde criteria waren, wordt dit nu beoordeeld door individuele besturen. Waar men voorheen landelijk opgestelde criteria had voor toegang tot het speciaal onderwijs en het regulier onderwijs is dit nu een kwestie van hoe individuele bestuurders een leerling en zijn of haar beperking beoordelen.

'Waar ik me ook zorgen over maak is de ongelijkheid die er nu gecreëerd wordt. Afhankelijk van waar je woont, kom je straks wel of juist niet in aanmerking voor extra zorg.'

SPECIAAL ONDERWIJS

Opvallend veel ouders en leraren maken zich sterk voor het behoud van voldoende plaatsen op het speciaal onderwijs. Men is zeker niet kritiekloos met betrekking tot het functioneren van het speciaal onderwijs. Maar de overgrote meerderheid roemt de beschermde omgeving, de kleine klassen met veel begeleiding en het feit dat de professionals verstand hebben van de problematiek van de leerlingen.

'Mijn zoon werd op het reguliere onderwijs erg gepest. Hij kan slecht tegen te veel prikkels. Op het speciaal onderwijs zit hij nu in een veilige, beschermde omgeving. Ze weten daar hoe ze met mijn kind moeten omgaan. Als dit wegvalt zie je dat in alles terug. De thuissituatie gaat dan ook slecht.'

'Mijn drie kinderen hebben een zeldzaam syndroom. We hebben ze zo lang als dat kon op het regulier onderwijs gehouden. Sinds een jaar mogen ze genieten van onderwijs op Mytylonderwijs. Ik heb ze zien groeien, blij zien zijn en vrienden zien maken in tegenstelling tot eerdere jaren op regulier onderwijs. Ze hoeven zich hier niet te bewijzen en hebben aansluiting.'

'Ik merk dat in het regulier onderwijs de meest ervaren leerkrachten afknappen. Zij geven aan leerlingen te hebben voor het speciaal onderwijs, maar dat ze niet meer mogen doorverwijzen. Besturen willen het geld daaraan niet besteden. Leerkrachten in het regulier onderwijs krijgen weinig of geen extra ondersteuning. Vorig schooljaar hadden we al te maken met meer thuiszitters. De rol van ouders is minimaal geworden. Zij mogen aangeven dat hun kind naar het speciaal onderwijs moet, maar worden dwars gezeten door schoolbesturen. Vooral de kinderen met cluster 4 indicaties en internaliserende problematiek vallen uit de boot.'

VREES VOOR PLAATSGEBREK OP HET SPECIAAL ONDERWIJS

Veel ouders vrezen dat hun kind straks niet meer op het speciaal onderwijs kan blijven. Zij zien klasgenoten van hun kinderen min of meer gedwongen de overstap maken naar het regulier onderwijs. Dat zijn niet altijd succesverhalen, waardoor de weerstand om hun kind naar een reguliere school te sturen toeneemt.

'Mijn zoon heeft 3 verschillende reguliere basisscholen gehad in 6 jaar. Scholen weten niet met MCDD om te gaan. Het gevolg was dat hij in die 6 schooljaren bijna 3 jaar thuis gezeten heeft. Hij raakt snel in paniek, kent extreme angsten en wil zichzelf dan pijn doen, is licht- en geluidgevoelig, kan niet tegen drukte en kan niet met eigen of andermans

emoties omgaan. Dit alles is in onze ervaring in het regulier onderwijs niet op te vangen. We hopen met heel ons hart dat hij naar een school voor voortgezet speciaal onderwijs kan. Dan heeft hij kans op een toekomst. Moet hij naar een reguliere school, dan komt hij weer thuis te zitten.'

'Onze zoon zit op speciaal onderwijs. Alleen dáár hebben ze tijd en aandacht voor hem. Ze leveren onderwijs op zijn niveau. Dat kan niet op een gewone basisschool. Dit plan van dit kabinet is gewoon idioot. Er wordt nu bezuinigd, straks zijn ze duurder uit.'

Ook leraren uiten zorgen over de plaatsing van leerlingen in het speciaal onderwijs:

'Mijn zorg ligt bij de leerlingen die geen verwijzing krijgen naar het speciaal onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen (ZML), waar ik werk. Als ik zie wat deze leerlingen nodig hebben vanwege hun verstandelijke beperking, denk ik dat deze leerlingen gaan ondersneeuwen en diep ongelukkig worden.'

Veel ouders, leraren en directieleden uiten hun zorgen over het voortbestaan en de kwaliteit van het speciaal onderwijs. Er is minder begeleiding aanwezig, omdat er mensen zijn ontslagen én nog steeds worden ontslagen. Daarnaast wordt vaak genoemd dat leerlingen in het speciaal onderwijs een zwaardere zorgbehoefte hebben dan voorheen.

Een schoolleider uit het speciaal onderwijs schrijft:

'Ik werk met meerdere samenwerkingsverbanden. Die hebben allemaal hun eigen regels en visie. Dat valt niet mee. Ook krijgen we leerlingen met enorme gestapelde problematiek. Het gaat dan niet alleen om de beperking zelf, maar de leerling (en soms ook het gezin) kan te asociaal zijn of te lastig. Het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) is een laatste strohalm voor leerlingen die vanuit regulier bij ons de bovenbouw instromen. Het laat wel zien dat het VSO nog langdurig zal moeten bestaan.'

'Ik werk drie dagen per week als logopedist in het speciaal basisonderwijs. Nou, laat dat woordje 'speciaal' er maar af. We hebben als school in de afgelopen jaren ontzettend in moeten leveren aan uren en mensen. En dat is gebeurd bij alle specialisaties: minder leerkrachten, assistenten, orthopedagogen, remedial teachers, logopedisten, maatschappelijk werkers etc. Ik vind dit een hele slechte zaak. We beginnen het schooljaar 2014-2015 met 18 kinderen of meer in een groep. Ondersteuning door Remedial Teaching, leesbegeleiding, logopedie, of orthopedagogie is teruggebracht naar een zeer beperkt aantal uren. Buiten de groep is vrijwel geen ondersteuning meer. De zorgbehoefte neemt niet af. Sterker, de kinderen die nu worden geplaatst hebben juist een meer complexe problematiek die ondersteuning vraagt vanuit meerdere hoeken.'

'Ik werk zelf op het Tytlylonderwijs. Die leerlingen lopen geen risico (maar hebben alleen last van de bezuinigingen in de zorg). Maar vooral kinderen met psychiatrische problematiek lopen gevaar geen passende plek te krijgen, of te lang in het gewone onderwijs gehouden te worden. Daar lopen ze stuk. Ze sleuren complete schoolklassen én docenten mee, die hier niet of onvoldoende voor toegerust zijn. De wal zal het schip keren, maar ten koste van hoeveel kinderen?'

Veel ouders bevestigen de zorgen van de leraren over de bezuinigingen bij het zogenaamde Passend Onderwijs. Zij zien met lede ogen aan dat er onvoldoende ondersteuning en begeleiding kan worden geboden aan de kinderen in het speciaal onderwijs.

'Het maximum aantal kinderen in de klas (cluster 2) is eigenlijk 10. De klassen worden steeds groter. Bij de aanvang van schooljaar 2014-2015 zitten er al 12 kinderen in de klas. De uren logopedie worden minder, terwijl het nota bene een school is met ernstige spraak- en taalproblemen. Er is geen structurele ondersteuning door een klassenassistent. In de klas van mijn zoontje worden vaak stagiaires hiervoor ingezet. Ik heb geen oordeel over die mensen, maar ik vind het een slechte zaak dat er geen structurele oplossing hiervoor is. Ondersteuning in de klas is iedere dag hard nodig.'

'Mijn jongste (7) zit op een rec 4 school² omdat hij PDD-NOS met ADHD heeft. Bij hem gaat het helemaal niet goed. Ik houd mijn hart vast voor het komende schooljaar. De klassen op deze school worden ook steeds groter, gemiddeld 20 per klas. Het type leerling wordt steeds agressiever. Dit omdat kinderen uit zorginstellingen ook op de school terecht komen door de bezuinigingen. Het gevolg is dat mijn kind in de klas zwaar overprikkeld wordt en zich niet kan concentreren. Dat was nou precies de reden waarom hij naar rec 4 is gegaan.'

2 Onderwijs aan kinderen met stoornissen en gedragsproblemen (cluster 4).

DE RELATIE MET DE JEUGDZORG

Anderen schetsen een zeer zorgelijk beeld over de relatie tussen het zogenaamde Passend Onderwijs en de ontwikkelingen en bezuinigingen bij de jeugdzorg. Er wordt fors op de jeugdzorg bezuinigd (ongeveer 500 miljoen). De zorg voor kinderen wordt versnipperd over 403 gemeenten die allemaal zelf beslissen welke zorg ze inkopen voor kinderen met een beperking. Omdat daar in elke gemeente verschillend over wordt gedacht, zijn er zeer uiteenlopende zorgarrangementen voor kinderen met een beperking. Bovendien moeten samenwerkingsverbanden met de gemeenten onderhandelen over de zorg en begeleiding op school. Dit brengt een onderhandelingscarrousel op gang tussen onderwijsinstellingen, samenwerkingsverbanden, gemeenten en zorginstellingen. Dat is vaak onoverzichtelijk voor onderwijsinstellingen.

'Er zijn veel zorgen bij ouders over hun kind en dat gaat niet alleen over school. Zij maken zich ook zorgen over de transitie van de jeugdzorg en de verandering van de GGZ. Dagelijks loop ik tegen de frustraties van uitgebluste ouders aan. En wat heb ik ze te bieden wanneer Centra voor Jeugd en Gezin nog niet draaien, de jeugdzorg al afbouwt en zelfs het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) zegt dat ze te veel meldingen hebben en er de eerste weken niets gebeurt? Het maakt mijn o zo mooie werk er niet leuker op.'

'Er zijn jongeren die tussen wal en schip gaan vallen... Leerlingen met moeilijkheden moeten langer in de reguliere groep blijven zitten vanwege budgettaire redenen. Ze zullen uiteindelijk uitvallen met een zwaardere problematiek dan wanneer je sneller een (kortere) interventie kunt uitvoeren. Leerlingen zullen eerder afstromen naar een lager niveau waar ze niet de uitdaging en benadering krijgen die ze eigenlijk nodig hebben. De leerling die uiteindelijk toch in het Voortgezet Speciaal Onderwijs instroomt heeft een dermate zware problematiek dat die onmogelijk in een korte tijd weer op de rit gezet kan worden. Vervolgens is het vervolgtraject voor deze leerling volkomen onduidelijk door het wegvallen van de Wajong en de onduidelijkheid bij de gemeenten hoe ze deze jongeren gaan begeleiden.'

3. GELD, OVERHEAD EN BUREAUCRATIE

Veel bestuurders en politici benadrukken dat er niet wordt bezuinigd op de invoering van het Passend Onderwijs. Toch blijkt het budget op veel scholen in Nederland verre van toereikend om kinderen Passend Onderwijs te bieden. Dat is zorgelijk. De regering heeft daarnaast besloten over te gaan tot de zogenaamde verevening van de budgetten: er wordt niet meer gekeken naar de historische ontwikkeling van het aantal kinderen met een beperking, maar er is gekozen voor een gelijke verdeling van geld over de regio's. Hierdoor komen de gebieden waar historisch gezien veel kinderen met een beperking wonen in grote problemen en kan de noodzakelijke zorg en begeleiding binnen het onderwijs niet worden gegarandeerd.

'Door de verevening nemen we al langere tijd geen mensen in vaste dienst meer aan. We werken met tijdelijke contracten, vooral op basis van payrolling. Dat is op termijn niet goed voor dit soort onderwijs.'

'Ik schrijf dit vanuit het perspectief van een remedial teacher, maar ik ben ook leerkracht en heb ruime ervaring. We hebben te weinig mensen om leerlingen de aandacht te bieden die ze nodig hebben. Dit geldt niet alleen voor de traditionele zorgleerling, maar voor elk kind dat niet voldoende kan laten zien wat het kan. Grote klassen en meer zorgleerlingen helpen niet mee om onderwijs goed af te stemmen op de behoeften van alle leerlingen. Dat is een breed gedeeld gevoel. Laten we creatieve oplossingen blijven zoeken om Passend Onderwijs te laten slagen. Inclusie is een groot goed en het waard om je best voor te doen. Maar het moet wel werkbaar blijven.'

Tot wat voor concrete problemen dit leidt, wordt duidelijk uit de reactie van een directeur:

'Er is minder geld beschikbaar. Wij hebben een cluster 2 leerling, die 20 procent gekort is door de invoering van Passend Onderwijs. Dat betekent minder financiële middelen om extra tijd in te zetten. Dat was al slechts twee uur per week. Verder hebben wij een bijna blinde jongen cluster 1, die echter ook langdurig ziek is. Maar tegelijk in cluster 1 én in cluster 3 kan niet. Je moet dus telkens kiezen. Omdat hij ziek is, heeft hij een eigen leerlijn in groep 5. Maar hij leert via braille. Dus heeft hij veel meer begeleiding nodig dan de vier uur die nu bekostigd wordt uit cluster 1'

OVERHEAD EN BUREAUCRATIE

Er is bij veel leraren veel wrevel dat het geld niet terecht komt in de klas. Vooral de inhuur van dure consultants op school leidt tot grote irritatie. Leraren doen hun uiterste best om creatief om te gaan met de beschikbare middelen. Dure projecten waarvan de meerwaarde vaak onvoldoende blijkt, is voor leraren een doorn in het oog.

'Ik ben bang dat geld verloren gaat in mooie plannen die schoolbesturen bedenken. Volgens mij blijft er te veel geld bij de schoolbesturen hangen in plaats van dat het terechtkomt op de werkvloer.'

'Er wordt enorm veel geld uitgetrokken voor het onderwijs, maar in toenemende mate lijkt dat geld de werkvloer niet te bereiken. Veel tussenlagen slurpen het geld op. Die 'professionals' mogen meedenken, adviseren en ondersteunen, maar de leerkracht op de werkvloer moet het toch vaak in zijn eentje zien te redden. Er zijn veel mensen, die duur betaalde adviesfuncties bekleden, maar die op de werkvloer niet voor verlichting of kwaliteitsverbetering zorgen. Geld voor meer handen in de klas en op de werkvloer is er blijkbaar niet...'

'Wij hebben een kleine school met ongeveer 50 leerlingen. De zorg was eerst geregeld binnen het team door extra formatie voor zorgleerlingen en werd gegeven door een leerkracht binnen het team. Nu is er veel gedelegeerd aan verschillende instanties en is er een onderwijsassistente aangetrokken voor de begeleiding op verschillende kleine scholen. Gevolg: veel lagen, veel overleg. Dat is weinig efficiënt. Tot nu toe zijn we er wat ons betreft op achteruit gegaan.'

En ook de bureaucratie blijkt immer nog groot en niet te verminderen. Integendeel eerder, zo blijkt uit de meldingen. De steeds opgevoerde controlemechanismen vanuit de inspectie en het ministerie maken dat er leraren zijn die zich meer administratief medewerker voelen dan docent.

'Kinderen worden steeds langer 'vastgehouden' in het reguliere basisonderwijs. De werkdruk is fors gestegen. De problematiek van de leerlingen wordt steeds heftiger. Het verkrijgen van de toelaatbaarheidsverklaring (voorheen REC 4 indicatie) kost heel veel extra werk van de zorgcoördinatoren. Dat is tijd die ten koste gaat van de kinderen en de leerkrachten... En ten koste van de zorgcoördinator zelf.'

Een leraar uit het praktijkonderwijs schrijft:

'In het praktijkonderwijs is iedereen speciaal. Het zijn jongeren met een licht verstandelijke beperking. Onze zorg is de administratieve rompslomp. Wij moeten kunnen voorspellen hoe het uitstroomprofiel van een jongere met een licht verstandelijke beperking over 6 jaar zal zijn. We moeten voldoen aan targets voor jongeren met een 'disharmonisch profiel'. Het leven valt niet altijd in te delen in hokjes.'

4. OPVALLENDE ZAKEN

Uit de meldingen van ouders en docenten komen ook een paar opvallende zaken aan de orde die veelvuldig worden genoemd. Dit betreft de problemen bij plaatsing van leerlingen, onduidelijke en gebrekkige informatie voor docenten en het leerlingenvervoer.

PROBLEMEN BIJ PLAATSING

Er worden veel meldingen gemaakt van problemen bij de plaatsing van leerlingen. Ruim een kwart van de ouders (28 procent) geeft aan dat de school voor het aankomend schooljaar hun kind heeft geweigerd, vanwege zijn of haar specifieke zorgbehoefte.

Mijn kind is bij een school geweigerd vanwege zijn of haar specifieke zorgbehoefte:

	Totaal	
Ja	71	28%
Nee	182	72%

In totaal gaven 38 ouders (15 procent) aan nog niet te weten waar hun kind na de zomer naar school gaat. Mogelijk is een deel van die plaatsingsproblemen inmiddels opgelost. Echter, een aantal ouders beantwoordde deze vragen toen het schooljaar al lang en breed was begonnen. Deze problemen zijn nog niet verholpen aan het begin van het nieuwe schooljaar 2014-2105.

Weet u al waar uw kind na de zomer naar school gaat:

	Totaal	
Ja	214	85%
Nee	38	15%
Totaal	252	100%

Een ouder meldde nog in augustus:

‘Wij wonen in Haarlem, onze zoon zat in Aerdenhout op het speciaal onderwijs. Daar moet hij weg, hij is ‘te goed’. Hij zou een uitgebreid (maximaal) zorgarrangement krijgen bij een school in Haarlem, maar wij hebben gekozen voor een school in Velsbroek (10 minuten fietsen van huis en zijn broers zitten daar op school). Helaas bleek dat hij daar niet het afgesproken arrangement kan krijgen. Velsbroek valt net buiten de regio en dus in een ander samenwerkingsverband. Hij krijgt nu een klein arrangement. Zijn nieuwe juf ziet het op deze manier niet zitten, vertelde ze een paar dagen voor het einde van de schoolvakantie. Aanstaande maandag beginnen de scholen weer en het is nog steeds niet duidelijk waar hij nu naar school kan.’

‘Mijn zoon is slechtziend en dyslectisch. Het afgelopen jaar zat hij op speciaal onderwijs met allemaal leerlingen met gedragsstoornissen. Hij hoort hier niet en ik heb hem beloofd dat hij – nu hij met zijn hulpmiddelen om kan gaan – naar het reguliere onderwijs mag. Helaas nemen die hem niet aan omdat hij van speciaal onderwijs afkomt. Hij zit nu zonder school. Het regionaal samenwerkingsverband zou het verder uitzoeken. Wij wachten en wachten...’

‘Onze dochter is autistisch en heeft ADHD. Dat weten wij pas sinds kort. Ze zit nu nog in een psychiatrische kliniek. Het zoeken naar een school op HAVO/VWO-niveau in het speciaal onderwijs was niet moeilijk, maar we kunnen er nu nog niet terecht... Er moet nog onderzocht worden of ze wel naar het speciaal onderwijs kan. Onze dochter gaat het sociaal-emotioneel op het reguliere onderwijs niet redden. Dat weten we al. Dus waarom moeten we er zoveel moeite voor doen om haar naar het speciaal onderwijs te krijgen?’

ONDUIDELIJKHEID EN GEBREKKIGE INFORMATIE

Eerder al bleek uit onderzoek – door onder andere de Algemene Onderwijsbond (AOB) – dat er nog veel onduidelijkheid is bij ouders en leraren over het zogenaamde Passend Onderwijs. Dat lijkt nu, enkele maanden nadat het zogenaamde Passend Onderwijs is ingevoerd, nog niet altijd verbeterd. Een kwart van de leraren acht zich voldoende geïnformeerd (25 procent). Ruim een kwart (28 procent) echter acht zich onvoldoende geïnformeerd.

‘Toen we rondbelden voor mijn zoon kon geen enkele school mij antwoord geven op mijn vraag hoe de zorg vanaf augustus wordt geregeld. Ik kreeg te horen dat de directeur van het samenwerkingsverband bekend was, maar dat het daarmee ophield.’

Hoe is de informatievoorziening over Passend Onderwijs aan leraren?

	Totaal	
Ik ben voldoende geïnformeerd over Passend Onderwijs	104	25%
Ik ben redelijk geïnformeerd over Passend Onderwijs	180	42%
Ik ben onvoldoende geïnformeerd over Passend Onderwijs	116	28%
Weet niet	21	5%
Totaal	421	100%

‘De zorg voor leerlingen neemt af in hoeveelheid tijd. Niemand lijkt te weten waar ze aan toe zijn. Directeuren en intern begeleiders kunnen mij niet vertellen welke bedragen er staan voor een arrangement. Ook wordt niet duidelijk of binnen de 2x45 minuten begeleiding (was vaak vorig jaar nog 2x een uur) ook voorbereiding, verslaglegging, gesprekken en reistijd inbegrepen zijn (was vorig jaar nog 2 uur extra). Daarnaast hoor ik signalen van intern begeleiders dat nieuwe arrangementen niet toegekend worden omdat er onzekerheid is over het budget dat de toekennende organisatie te besteden heeft. Voor twee van mijn leerlingen is een vervolgindeicatie nodig. De hulp blijft belangrijk omdat ze niet in een gat mogen vallen, erkent ook de instantie die het arrangement moet toekennen. Maar ze bieden hiervoor geen oplossing.’

LEERLINGENVERVOER

Er werd een tiental zorgen gemeld over het leerlingenvervoer. Een kleine selectie:

‘Busvervoer van deur tot deur wordt straks onmogelijk door de nieuwe regel dat je minimaal 6 km van de school moet wonen om er in aanmerking voor te komen. Er wordt verwezen naar het openbaar vervoer, maar die stopt niet binnen een kwartier lopen van de school en hoe laat je dat een kind doen met het IQ van een 5-6 jarige? Gelukkig hebben we nog een jaar om te bedenken wat te doen maar blij wordt ik er niet van.’

‘Ook maak ik me erg veel zorgen over het leerlingenvervoer. De gemeente waarin wij wonen heeft sinds kort de instelling: kinderen moeten zelfstandig gaan reizen als ze naar het voortgezet onderwijs gaan! Hun argument: daar worden ze zelfstandig van. Iedereen weet het echte argument: bezuiniging op het leerlingenvervoer. Ik ben voor zelfstandigheid van kinderen, maar het moet wel verantwoord zijn. Onze zoon heeft een IQ van 60, kan geen klok lezen, weet niet waar het treinstation is, kan zichzelf niet redden onderweg, let niet op tijdens het fietsen, etc. Ik heb daar nu al slapeloze nachten van. Alsof het een luxe is dat hij vervoerd wordt! Ik vind het belachelijk dat dit soort maatregelen getroffen worden. Als mijn kind geen hulp nodig had (bv. met het vervoer) zou ik geen beroep doen op die hulp. Dan lossen we het zelf wel op.’

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Ouders en professionals hebben in deze inventarisatie laten horen wat er anders kan en moet bij de invoering van het zogenaamde Passend Onderwijs. De kloof tussen beleidsmakers, de politiek en het onderwijsveld moet kleiner. Met deze inventarisatie heeft de SP een eerste stap gezet om de ervaringen van ouders en professionals in kaart te brengen. Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen van deze inventarisatie over de invoering van Passend Onderwijs.

1. HET ZOGENAAMDE PASSEND ONDERWIJS KNELT

Veel ouders, leraren, directeuren en andere onderwijsprofessionals melden onduidelijkheden, zorgen, knelpunten, problemen en mislukkingen. Ondanks de neiging bij het ministerie en andere voorstanders om de problemen te bagatelliseren als ‘aanloopproblemen’, lijken veel problemen fundamenteel. Het reguliere onderwijs kan lang niet alle zorgleerlingen opnemen en goede begeleiding bieden. Er zijn ook goede voorbeelden gemeld, maar het overgrote merendeel van de meldingen geven reden tot grote zorg. De neiging tot wensdenken bij politici en beleidsmakers blijkt hardnekkig.

- Neem de ervaringen van ouders en professionals serieuzer bij de verbetervoorstellen voor het zogenaamde Passend Onderwijs.
- Garandeer voldoende plekken voor kinderen in het speciaal onderwijs

2. DE KLASSEN ZIJN TE GROOT

Maar liefst 75 procent van de professionals geeft aan dat het aantal zorgleerlingen in de klas stijgt. 38 procent van de professionals ziet het totale aantal leerlingen in de klas stijgen als gevolg van de invoering van het Passend Onderwijs. Bijna 90 procent van de professionals geeft aan dat de werkdruk stijgt. Ook bij ouders leven deze zorgen. Maar liefst 36 procent van de ouders vindt de klassengrootte een bron van zorg. De zorgen over de te grote klassen gelden zowel in het reguliere onderwijs als het speciaal onderwijs. Leerlingen, ouders en leraren melden dat de begeleiding voor alle leerlingen onvoldoende is. In het reguliere onderwijs gaat een relatief groot deel van de tijd en aandacht van de leraren naar de vele instromende zorgleerlingen. Ook professionals en ouders in het speciaal onderwijs ervaren dat de klassen groter worden. Zij melden dat de problematiek van die leerlingen ook nog zwaarder wordt. Onderwijs kan alleen passend worden voor iedere leerling, als de randvoorwaarden voldoende zijn vervuld. Kleinere klassen zijn daarbij essentieel.

- Verklein de klassen. Stop per direct met de ‘plofklassen’ van 30 leerlingen of meer. Werk stapsgewijs toe naar kleinere klassen.

3. DE BUREAUCRATIE OP SCHOLEN IS TE GROOT

Er is veel bureaucratie bij het zogenaamde passende onderwijs: ondersteuningsplannen, klassenplannen, het vastleggen van afspraken en de vele overleggen met alle betrokkenen etc. Het zogenaamde Passend Onderwijs heeft die bureaucratie niet verminderd. Gezien de reacties van veel professionals en ouders lijkt het tegendeel soms eerder waar. Veel geld bereikt daardoor de werkvloer niet. In overleg met de professionals in het onderwijs zal hier krachtig tegen opgetreden moeten worden. Onderwijsgeld moet vooral besteed worden in de klas. Er wordt veel tijd en geld besteed

aan overmatige overhead of externe adviseurs die hoge uurtarieven vragen. Dat geld wordt niet besteed aan lesgeven aan en begeleiden van leerlingen.

- Schrap de overbodige bureaucratie in nauw overleg met ouders, leraren en directeuren. Stel om te beginnen een Landelijk Meldpunt Paarse Krokodillen in om overbodige regels en bureaucratie tegen te gaan. De minister verstrekt de Tweede Kamer een tweemaandelijks overzicht van alle meldingen, inclusief ambtelijk advies over de haalbaarheid van de suggesties.
- Stel een landelijke maximale norm voor de overhead, zodat de gelden vooral worden besteed aan kleine klassen, voldoende begeleiding en kwaliteit van het onderwijs.

4. GEBREK AAN HANDEN IN DE KLAS

Veel ouders en leraren hekelen het gebrek aan extra handen in de klas. Leraren zijn nauwelijks in staat om alle leerlingen de aandacht te geven, die zij verdienen. Van de ouders gaf 52 procent aan dat de 'juiste begeleiding en ondersteuning niet aanwezig is op school'. Dit is vergelijkbaar met de beantwoording van leraren en andere onderwijsprofessionals. Daarvan antwoordde 52 procent negatief op de vraag of 'de leerlingen die specifieke begeleiding nodig hebben, dit in voldoende mate krijgen'. Slechts 1 op de 7 professionals (14 procent) antwoordt op deze vraag bevestigend.

- Zorg voor voldoende extra handen in de klas, zoals onderwijsassistenten.

5. BUDGETFINANCIERING ZORGT VOOR PIJNLIJKE BEZUINIGINGEN

De bekostiging van het zogenaamde Passend Onderwijs kent in elk samenwerkingsverband een plafond (maximum). Dat wordt nogal mistig 'budgetfinanciering' genoemd. Het gevolg is dat sommige scholen en schoolbesturen de benodigde zorg (moeten) aanpassen aan de financiën in plaats van andersom. Zeker in 'negatieve vereveningsgebieden' zien scholen en besturen zich gedwongen het aanbod te versoberen. Dat is feitelijk een bezuiniging. Kwetsbare leerlingen worden de dupe van deze plafondfinanciering. Er is nog steeds een aanzienlijke groep thuiszitters.

- Zorg voor een open-einde-financiering, waarbij de benodigde zorgvraag leidend is bij de toekenning van de financiën aan scholen en samenwerkingsverbanden.
- Zorg voor compensatie voor de 'negatieve vereveningsgebieden', zoals Eindhoven en Enschede.

6. LEERLINGENVERVOER LIEVER WEER IN PUBLIEKE HANDEN

Een aantal ouders meldt dat hun kinderen niet op school terecht komen door bezuinigingen bij het leerlingenvervoer. Thuiszitten voldoet per definitie niet aan de definitie Passend Onderwijs. Die leerlingen krijgen namelijk géén onderwijs. Marktwerving bij het leerlingenvervoer door middel van Europese aanbestedingen, waarbij prijs te vaak boven kwaliteit gaat, hoort niet thuis in het onderwijs. Het geeft veel onzekerheid bij de ouders en bij de kinderen met een beperking. De kwaliteit van het vervoer van kinderen moet altijd leidend zijn. Contracten met vervoerders moeten worden vastgelegd voor langere tijd.

- Stop met het Europees aanbesteden van het leerlingenvervoer. Niet de prijs, maar de kwaliteit dient voorop te staan. Het leerlingenvervoer wordt weer een publieke voorziening.

7. SPECIAAL ONDERWIJS KENT TE VEEL OVERLEGPARTNERS

Een aantal directeuren uit het speciaal onderwijs geeft aan dat zij met verschillende partijen in gesprek moeten om het benodigde budget voor verpleging, verzorging en medische hulp bij elkaar te 'sprokkelen'. Samenwerkingsverbanden, gemeenten en jeugdzorgorganisaties: het overleg met al deze partijen kost te veel tijd van schooldirecties in het speciaal onderwijs. Dat is tijd die niet kan worden besteed aan kwaliteitsverbetering op school en aansturing. Dat is onwenselijk. Daarnaast blijkt het nog steeds zeer ingewikkeld om het persoonsgebonden budget (pgb) te gebruiken voor onderwijs.

- Garandeer voldoende budget voor medische zorg en voor begeleiding bij gedragsproblemen. Maak per direct een einde aan de verschillende loketten (samenwerkingsverbanden, jeugdzorg, zorgverzekeraars, gemeenten) waar scholen de middelen voor begeleiding, persoonlijke verzorging en verpleging moeten inkopen. Eén school, één geldstroom.

BIJLAGE 1: DE VRAGENLIJST EN DE RESULTATEN IN TABELLEN (OUDERS)

Vraag 1: Mijn kind gaat naar het:

	Totaal	
basisonderwijs	111	43%
voortgezet onderwijs	54	21%
middelbaar beroepsonderwijs	15	6%
(voortgezet) speciaal onderwijs	76	30%
Totaal	256	100%

Vraag 2: Welke zorg heeft uw kind nodig (meerdere antwoorden mogelijk)? n=256

	Totaal	
toedienen van medicijnen / geven in injecties	37	14%
verpleegkundige zorg	10	4%
begeleiding bij gedragspro- blemen	137	54%
begeleiding bij taal- en re- kenachterstanden	108	42%
aangepaste leermiddelen	72	28%
anders, namelijk	100	40%
weet niet	9	4%

Vraag 3: Mijn kind is bij een school geweigerd vanwege zijn of haar specifieke zorgbehoefte?

	Totaal	
ja	71	28%
nee	182	72%
Totaal	253	100%

Vraag 4: Weet u al waar uw kind na de zomer naar school gaat?

	Totaal	
ja	214	85%
nee	38	15%
Totaal	252	100%

Vraag 5: Mijn grootste zorg voor mijn kind in het Passend Onderwijs is (meerdere antwoorden mogelijk): n=252

	Totaal	
ik heb geen zorgen	31	12%
de klas is te groot voor mijn kind	90	36%
de juiste begeleiding en ondersteuning is niet aanwezig op school	130	52%
de leraar weet onvoldoende van de specifieke zorgbehoefte van mijn kind	120	48%
anders, namelijk	83	33%
weet niet	9	4%

BIJLAGE 2: DE VRAGENLIJST EN DE RESULTATEN IN TABELLEN (LERAREN EN ANDERE PROFESSIONALS)

Vraag 1: Ik ben:

	Totaal	
leraar	275	65%
remedial teacher	6	1%
Schoolleider / (adjunct-)directeur	30	7%
Ambulante begeleider	16	4%
andere	98	23%
Totaal	425	100%

Vraag 2: Ik werk in het:

	Totaal	
basisonderwijs	230	54%
voortgezet onderwijs	45	11%
middelbaar beroepsonderwijs	56	13%
speciaal basisonderwijs	15	4%
speciaal onderwijs	28	7%
(voortgezet) speciaal onderwijs	27	6%
andere	23	5%
Totaal	424	100%

Vraag 3: De invoering van het Passend Onderwijs betekent het volgende voor het aantal leerlingen in mijn klas:

	Totaal	
het aantal leerlingen in mijn klas daalt	17	4%
het aantal leerlingen in mijn klas blijft gelijk	177	42%
het aantal leerlingen in mijn klas stijgt	160	38%
weet niet	68	16%
Totaal	422	100%

Vraag 4: De invoering van het Passend Onderwijs betekent het volgende voor het aantal zorgleerlingen in mijn klas:

	Totaal	
het aantal zorgleerlingen in mijn klas daalt	5	1%
het aantal zorgleerlingen in mijn klas blijft gelijk	63	15%
het aantal zorgleerlingen in mijn klas stijgt	315	75%
weet niet	38	9%
Totaal	421	100%

Vraag 5: De invoering van het Passend Onderwijs betekent het volgende voor de werkdruk:

	Totaal	
de werkdruk daalt	1	0%
de werkdruk blijft gelijk	26	6%
de werkdruk stijgt	374	89%
weet niet	0	5%
Totaal	421	100%

Vraag 6: Hoe is de informatievoorziening over Passend Onderwijs aan leraren?

	Totaal	
ik ben voldoende geïnformeerd over Passend Onderwijs	104	25%
ik ben redelijk geïnformeerd over Passend Onderwijs	180	42%
ik ben onvoldoende geïnformeerd over Passend Onderwijs	116	28%
weet niet	21	5%
Totaal	421	100%

Vraag 7: Mijn school heeft voor het aankomend schooljaar leerlingen moeten weigeren, die specifieke begeleiding nodig hebben:

	Totaal	
ja	55	13%
nee	218	52%
weet niet	148	35%
Totaal	421	100%

Vraag 8: De leerlingen in mijn klas die specifieke begeleiding nodig hebben, krijgen dit in voldoende mate:

	Totaal	
ja	59	14%
nee	220	52%
geen ja, geen nee	112	27%
weet niet	30	7%
Totaal	421	100%

Vraag 9: Ik krijg van de school voldoende hulp, ondersteuning en/of scholing om de kinderen die dat nodig hebben specifieke begeleiding te kunnen bieden.

	Totaal	
ja	99	24%
nee	157	37%
geen ja, geen nee	143	34%
weet niet	22	5%
Totaal	421	100%

Tjitske Siderius, SP-Tweede Kamerlid
Erik Flentge, SP-fractiemedewerker Onderwijs

T (070) 318 30 44
E passendonderwijs@sp.nl
I www.sp.nl

Oktober 2014

WWW.SP.NL